

DĚLOSTŘELECKÉ ROZHLEDY

Redaktor: Plukovník gšt. Josef Churavý.

Z Á Ř Í 1938.

Štábní kapitán děl. Bohumil Nebeský:

Německé dělostřelectvo v boji.

(Poznámky k předpisu „Führung der Artillerie“.)

I. R o z k a z y.

V úvodu německého předpisu „Führung der Artillerie“ je vyjádřen způsob rozkazování:

„... Ne dlouhé a obsáhlé rozkazy, ale jasné, situaci přiměřené nařízení vydaná v pravý čas a na pravém místě jsou znamením jistého, pevného velení.“

O dělostřeleckých rozkazech stanoví:

„Dělostřelecké rozkazy nesmějí být rozvláčné. Rozkazy k zaujetí palebných postavení většinou spěchají. Obsahují jen zprávy o nepříteli, učlenění pěchoty a dělostřelectva povšechně, úkol, prostor k zaujetí, hotovost k palbě a potřebná zařízení pro spojení a dodávání zpráv.“

Podrobnosti o vedení boje a řízení palby se nařizují dodatečně, rovněž tak spolupráce s ostatními zbraněmi, zásobování municí, spotřeba munice, zpravodajská a spojovací síť.

Písemné rozkazy se vydávají jen tehdy, je-li nutné vydat společná nařízení pro všechny podřízené útvary. Ale i v tom případě musí být vše podstatné již dříve nařízeno jednotlivým útvarům zvláštními rozkazy.

Německý generál Marx v knize „Artillerie im Kampf“ píše: „Čím delší je mír, tím delší jsou rozkazy“ a dále: „Kdo v míru v pohybném boji jako velitel baterie vydává baterii pro zaujetí palebného postavení rozkaz o devíti člancích, ten nebyl ve válce nebo na ni úplně zapomněl.“

Na vydávání dlouhých rozkazů nebude ani času ani nervů. V téže knize generál Marx uvádí, že u I./69 děl. oddílu za celý rok 1914 nebyl ani jednou vydán rozkaz lehké muniční koloně, a přece zásobování municí fungovalo bezvadně. K nějakému obsáhlému rozkazování podle map nebude dostatek map. V l. 1914—1915 měla baterie jen jednu mapu a tu nedal velitel baterie z ruky.

Náš Polní řád (D-VIII-1) v úvodu požaduje od dělostřelce znalost polních řádů hlavních zbraní a od nedělostřelců naopak, „aby měli úplně jasnou a přesnou představu o spolupráci dělostřelectva s jejich vlastní zbraní“.

Německý předpis praví: „Základním předpokladem pro požadavky jiných zbraní na dělostřelectvo je znalost dělostřeleckých možností; tato znalost musí celou armádu proniknout.“

V knize německého generála Marxe „Artillerie im Kampf“ čteme: „Pěchota, která nezná základy zaměřování a nauky o střelbě dělostřelectva, bude vždy klást nemožné požadavky, a když je dělostřelectvo nesplní, ztratí důvěru.“

Ve válce 1914—1918 neznalost rozptylu zavinila ve všech armádách ztráty, protože palba vyžádaná pěchotou do největší blízkosti zákopů musila je ohroziti.

Tatáž neznalost vedla k podceňování dělostřelectva při nesplnění úkolů při postřelování malých cílů.

V zimě 1914—1915 na mnohých místech německé fronty musila být děla umístěna na přání pěchoty v samé blízkosti zákopu. Výsledek byl, že děla vůbec nemohla střílet, aby nebyla v zápětí zničena.

Podobné nebezpečí se vyskytuje i dnes, kdy si pěchota činí přepjatou představu o dělostřelecké podpoře.

II. Rychlost střelby.

Jako maximální rychlost střelby, která vzhledem na šetření materiálem nesmí být překročena, stanoví německý dělostřelecký předpis pro:

polní kanon	v min. 8 ran, v hod. 180,
lehkou houfnici	v min. 6 ran, v hod. 180—220,
10 cm kanon	v min. 6 ran, v hod. 100—120,
hrubou houfnici	v min. 5 ran, v hod. 100—120,
moždíř	v min. 1 ran, v hod. 40.

III. Organizace.

Hledě k organizaci armády se dělí německé dělostřelectvo na:

dělostřelectvo hlavní zálohy,
dělostřelectvo armádní,
dělostřelectvo sborové,
dělostřelectvo divisní.

Dělostřelectvo hlavní zálohy se skládá hlavně z motorisovaného dělostřelectva různé ráže, které jako posila nebo náhrada může být dáno armádě, sboru nebo divisím k dispozici. K dělostřelectvu hlavní zálohy patří též balonové roty k doplnění průzkumu v dělostřeleckých těžistiích.

Divise a samostatné brigády disponují svým organickým dělostřelectvem lehkým a ve většině případů též hrubým. Ke každé pěší divisi patří kromě toho zpravidla dělostřelecký zpravodajský oddíl (DZO). Pro boj se přiděluje divisím podle potřeby část dělostřelectva sborového a armádního.

IV. Velení.

„Velet znamená předvídati — učinit rozhodnutí — dát rozkazy — sledovat jich provádění, jednat iniciativně — udržovat kázeň“ — praví náš Polní řád. Pro zajímavost cituji čl. 17 německého předpisu Führung der Artillerie v plném znění:

„Má-li dělostřelectvo splnit svůj úkol, dopomoci pěchotě k vítězství, musí být jeho vůdčí myšlenkou co možná nejrychlejší a nejlepší podpora pěchoty. K tomu potřebuje velitel dělostřelectva ve zvláštní míře předvídavost. Každou bojovou situaci předvídat, úkoly dělostřelectva všem situacím vlastní pěchoty přizpůsobit, nedat se nikdy překvapit, naopak vždy každé změně čelit, musí být požadavkem, který klademe na velitele dělostřelectva. Stejně důležitá je pro velitele dělostřelectva dobrá znalost takтики jako dělostřelecké znalosti odborné.

Nikdy nesmí být podpora pěchoty zdržována přemrštěnou metodikou při zasazení dělostřelectva. Je-li nutno, zaujme dělostřelectvo nejbližší možné palebné postavení a později vyhledá postavení lepší.

Dostatečný účinek v pravý čas je lepší než velmi dobrý, ale opožděný. — Opoždění dělostřelectva má tragické následky pro pěchotu, jak nám ukazují příklady ze světové války.

20/8 1914 na počátku bitvy v Lothringen v prvních dvou hodinách boje v celé oblasti německého XXI. sboru nepadla ani jedna rána dělová (Archivwerk).

V bitvě u Neufchâteau 22/8 1914 bojovaly celé pluky pěchoty v krutých bojích bez dělostřelecké podpory.

V. Palba dělostřelectva.

V čl. 20 vytyčuje německý předpis důležitou zásadu:

„Palbu dělostřelectva je nutno bezpodmínečně přizpůsobit úkolům a požadavkům vlastních jednotek. Je chyba dělat vlastní palbu závislou na palbě nepřítelů.“

V článku 31 praví Führung der Artillerie:

„Dělostřelectvo působí nejmohutněji časově a prostorově omezenou a pozorovanou palbou. Cílem dělostřeleckého výcviku je, aby na rozkaz dělostřeleckého velitele bylo v nejkratším čase soustředěno na určitý cíl co možná nejvíce děl.“

Náš polní řád v čl. 197 a čl. 198—203 zdůrazňuje totéž.

V čl. II „Střelba dělostřelectva“ německý předpis zdůrazňuje zvláště střelbu přepady slovy: „Morální účinek tohoto druhu palby je zvláště velký; tento způsob slouží k postřelování cílů nahodilých, k ochromení síly nepřítelů a k dosažení morálního účinku v útoku i v obraně. Má-li však zaručit výsledek, musí být tato střelba střelena skutečně přepadově.“

29/8 1916 byl jeden oddíl na okraji lesa Fosses u Verdunu zasypán 400 ranami střední ráže. Výsledek: trochu poškozeného náradí, žádné ztráty, poněvadž se po prvních ranách vše skrylo. — Po ukončení střelby padla ještě jedna rána, dodatečně vypálená, asi selhaná. Výsledek: mnoho mrtvých a raněných, protože lidé již opustili úkryty, aby odstranili škody způsobené střelbou.

16/12 1916 byla vesnice Jelovka, v které byly zásobárny pro dvě divise, ostřelována ruským dělostřelectvem. Bylo na ni vypáleno asi 600 ran. Výsledek: několik domů poškozeno, ale ani jeden mrtvý. Sotvaže střelba ustala, opustilo vše úkryty a vesnice se podobala výročnímu trhu. Jediná opožděná rána by byla nadělala více škody než ostatních 599, ale ta nepřišla.

Důležitost pozorování pro řízení paleb zdůrazňuje jak náš předpis (čl. 69), tak německý v čl. 34.

(„Je nutné, aby všichni dělostřelečtí velitelé použili každé příležitosti, aby získali jasný obraz o pozorovacích možnostech na svém úseku.“) a v čl. 63 („Pozemní pozorování má dalekosáhlý význam pro průzkum cílů a střelbu dělostřelectva, protože pracuje ve dne i v noci, libovolně dlouho, a ne jako pozorování letecké, které pracuje jen krátký čas.“).

VI. Volba palebného postavení.

O volbě palebného postavení platí u nás D-VIII-1, čl. 70, D-VI-1, 2, 3, a v celku je shodný s německým předpisem Führung der Artillerie čl. 42—51.

V německém předpise je zvláště varováno před tvořením souvislých řad při umisťování dělostřelectva a před stisnutím baterií do hnízd. (Viz též německý Truppenführung čl. 352.)

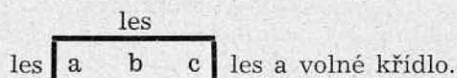
Doporučuje umístění baterií ve volném terénu, kde není markantních bodů, podle kterých lze letci přesně určití palebné postavení. Jako nejlepší způsob zastírání palebného postavení doporučuje nepravdivé umístění děl na různobarevném podkladě. Varuje před umisťováním pod vysokými stromy vzhledem na velký účinek granátů při nárazu na větev.

Před příliš velkými rozstupy děl varuje rovněž, poněvadž při silném větru a zvýšené bojové činnosti ztěžují značně velení.

Na křídle může se výjimečně doporučit umístit baterie do šířky a děla tak, aby měla větší možnost změn směru na křídle.

Tento taktický požadavek nutno aplikovat i na volbu palebného postavení jednotlivých baterií.

V září 1916 měla baterie postupující od severu zaujmout palebné postavení v lese u Denewitz. Baterie byla na levém křídle postupující divise. Velitel baterie měl volbu mezi palebným postavením: a, b, c,

Poměry v palebných postaveních byly stejné. Velitel baterie uvažoval: „Divise je vpravo ve svazu, může být na volném (levém) křídle napadena; musím tedy mít možnost střilet co možná nejdále na jihovýchod — proto volím palebné postavení a), poněvadž z tohoto postavení mě les ve směru střelby na jihovýchod nejméně omezuje.“

Skutečnost mu dala za pravdu.

Obraně palebného postavení proti letci, útočné vzbě a obraně zblízka je věnována zvýšená pozornost. Umístění kulometů v baterii musí být takové, aby působily při zasazení útoku z boku nebo zezadu.

I jsou-li děla zničena, nebo nedostává-li se již střeliva, je nutno palebné postavení bránit kulomety a puškami. Palebné postavení tvoří pak opěrné stanoviště a se zbytkem pěchoty se brání tak dlouho, až zálohy získají čas a příležitost k protiútoku. Děla nesmějí nikdy v upotřebitelném stavu padnout do rukou nepřítele.

VII. Spojení.

V našem předpise D-VIII-1, čl. 171 a v dalších je nastíněn účel spojení a pojítek.

V německém předpise „Führung der Artillerie“ čl. 52 je uvedeno: „Dělostřelectvo potřebuje dobrého spojení více než kterákoliv jiná zbraň.“ Spojení je nejen předpokladem pro velení, ale i pro řízení palby.

Směrnice pro vydání spojovacího rozkazu jsou:

1. Každý dělostřelecký velitel musí mít přímé spojení k oněm velitelstvím, kterým má dávat rozkazy.
2. Každý dělostřelecký velitel musí mít přímé spojení k té pěchotě, po případě k dělostřelectvu, s nímž má společně pracovat.
3. Tam, kde velitel hledá rozhodnutí, musí být spojení dělostřelectva nejlepší a nejspolehlivější.
4. Musí být vždy jasno, kde a v jakém stupni je spojení nutné nebo žádoucí. Méně důležité musí se často vynechat, aby se mohlo uskutečnit nutné.

5. Musí být vždy snahou, získat zálohu pojítek, aby se mohla uskutěnit náhle potřebná spojení a aby byla připravena na možnou změnu postavení.

Zdůrazňuje dále, že telefonní spojení je na trvalo jiným prostředkem nenahraditelné.

Radiový přístroj (přenosný) slouží více k rychlému překlenutí větších vzdáleností, hodí se zvláště pro spojení s předsunutým pozorovatelem, trpí méně dělovou palbou, ale může být nepřátelskými vysílacími stanicemi a atmosférickými vlivy rušen a zprávy od nepřítele vyslechnuty. Dělostřelecké zprávy nutno šifrovat. Nešifrované lze dávat jen rozkazy k palbě, pozorování střelby, které se okamžitě v palbě uplatňuje, a zprávy, z kterých nelze vyvodit taktické důsledky. Při tom nutno vynechat označení útvarů, míst a jména osob. V každém případě je nutno, uvažovat o tom, nejsou-li nevýhody radiového spojení větší než výhody.

Z toho vidíme, že význam radiového spojení není v německé armádě přeceněn.

V čl. 182 našeho předpisu D-VIII-1 a v G-V-, čl. 43 je řečeno:

„Poněvadž dělostřelectvo pracuje neustále pro pěchotu, je svrchované důležité, aby bylo zajištěno mezi ním a pěchotou těsné a stálé spojení a tedy styk.“

Německý „Führung der Artillerie“ v čl. 57 a „Truppenführung“ v článku 330—338 praví:

„Zvlášť důležité pro úspěšnou spolupráci a zdařilý průběh boje je spojení dělostřelectva s pěchotou.“

Při jednom útoku u Verdunu měla být palba přeložena na znamení raketou. Raketa nebyla pozorována, baterie pokračovala v dosavadní střelbě, střelila do vlastní pěchoty a dlouhou dobu ji střelbou „doprovázela“.

VIII. P r ů z k u m.

V stati „Dělostřelecký průzkum“ zdůrazňuje německý předpis (čl. 60), že „dělostřelecký průzkum provádějí především dělostřelečtí velitelé, od velitele dělostřelectva až po velitele baterie, o s o b n ě“. Upozorňuje, aby se silami patračů neplýtvalo. K vystříhání dvojitého výkonu a zbytečného odnímání pátracích hlídek útvarům je důležité, aby první jednotný průzkum byl řízen velitelem dělostřelectva. Dále zdůrazňuje povinnost dělostřeleckých patračů, aby oznamovali pozorování o nepříteli, nespádající do jejich úkolů, nejbližší pěchotě. Nesmějí se tím však zbytečně zdržovat v plnění svého dělostřeleckého úkolu.

Při průzkumech je třeba se vyvarovat zbytečného spěchu, protože se ve skutečnosti těžce vymstí.

Příklady se najdou v každé kronice pluku.

16/8 1870 měla větší část dělostřelectva IX. sboru u Verneville zaujmout palebná postavení proti Francouzům bezstarostně tábořícím. Velitel dělostřelectva chtěl provádět průzkum; velící generál však neustálým: „Vorwärts, Trab!“ donutil baterie k zaujetí palebných postavení, a to tak, že čelní baterie zajela nejbližší a vzdálenější musily ji objíždět.

Následek: Nepřítel byl upozorněn, poslední baterie se již při zajištění dostaly pod palbu Francouzů a došlo tak k ztrátám lidí, koní i děl.

22/8 1914 v posledním okamžiku příjezdu jednoho německého dělostřeleckého oddílu byla změněna palebná postavení.

Baterie byly „na krku“, průzkum nedostatečně proveden. Následek byl, že polovina baterií stála otevřeně proti nepříteli a utrpěla ztráty lidí, koní a materiálu.

Téhož dne byl jiný německý oddíl donucen zajet cvalet do palebného postavení bez dostatečného průzkumu a velitel baterie, aniž se mohl dostatečně orientovat, byl nucen zahájit palbu. Výsledek střelby byl velmi slabý.

V bitvě u Gumbinnen 20/8 1914 ve spěchu nařízeno bateriím zaujmout otevřená palebná postavení. Během velmi krátkého času byly dvě baterie přímo před zraky pěchoty úplně rozstříleny. Následek: ztráta lidí, koní i materiálu, kromě toho velmi neblahý vliv na pěchotu, která katastrofu pozorovala.

1/9 1914 v prostoru Consenvoye zaujal jeden francouzský oddíl v rychlosti, aby postřeloval postupující Němce bočně, palebná postavení, která bylo z německých pozorovatelů těžkého dělostřelectva vidět. Následek: po několika ranách byl onen oddíl z boje vyřazen.

Německý generál Marx v knize „Artillerie im Kampf“ dokládá, že dělostřelec musí mít „odvahu k pomalosti“ (Mut zur Langsamkeit).

Je ovšem věci výcviku, aby se potřebný čas zkrátil na nejmenší míru. O tom praví „Führung der Artillerie“ v čl. 60:

„Dobré jezdecké výkony, rychlá a jistá jízda na motorových vozidlech, též mimo cesty, vyškolený smysl pro orientaci, též za noci a mlhy, technické a dělostřelecké znalosti jsou předpokladem pro úspěch patračů.“

O přidělování pozorovatelů píše německý předpis v čl. 66: „Všeobecně nutno při přidělování prostorů palebných postavení a pozorovatelů hledět získat nejjednodušší pozorovací podmínky; to je tehdy, je-li pozorovatelná přibližně ve směru palby.“

V čl. 67 pokračuje: „Pozorovatelný posunutý značně stranou skýtají mnohdy překvapující rozhled do nepřátelského území. Střelba z nich není však jednoduchá. Proto bývají pořizovány jen jako pomocné pozorovatelné k výjimečným účelům.“

IX. Pochody.

Pro pochody jsou u nás platna ustanovení G-V, čl. 121—123 a D-VIII-1, čl. IV, v německé armádě „Truppenführung“ a „Führung der Artillerie“ čl. 101.

Předpis doporučuje k zajištění pochodového proudu zařazení dělostřelectva při pochodech k nepříteli i od nepříteli v čele a na zadu pochodového proudu.

Při útoku nepřátelské útočné vozby na pochodující proud zaujmou baterie mající možnost přímého míření palebná postavení a zahájí palbu na rozkaz velitele baterie nebo na rozkaz důstojníků v baterii přítomných. Části, které se odrazení útoku nezúčastní, hledí se rozptýlit do krytu. Není-li to možné, zatarasí povozy neb jinými prostředky cestu a hledí zátaras hájiti. Vše ostatní zůstane sesednuto u povozů a koní.

K zajištění pochodu proti rušení nepřítelem slouží hlavně jednotlivé těžké (hrubé) baterie, především kanonové, předvoji jen pro pochod přidělené, ale jinak podléhající veliteli dělostřelectva. (Truppenführung čl. 251, Führung der Artillerie, čl. 101.) Před schematisováním dělostřelecké podpory pochodujících proudů předpis varuje, protože je to obvyčejně zbytečné plýtvání silami.

Při pochodech a při přemísťování nutno věnovat zvýšenou pozornost udržování spojení, a to nejen zrakem, ale i jezdcem anebo cyklistou.

Při jednom velkém cvičení se přemísťoval oddíl s velkými rozstupy mezi bateriemi. Velitel 2. baterie se spokojil spojením zrakem. Při průjezdu vesnicí ztratil spojení, ale po vyjetí z vesnice viděl před sebou opět ve větší vzdálenosti pochodovat baterii. Pochodoval za ní a zavedl za sebou i 3. baterii. Později teprve zjistil, že se připojil k cizímu oddílu.

22/8 1914 část I./69. dělostřeleckého pluku ztratila spojení, omylem se připojila k jinému oddílu a dostihla teprv 26/8 svůj oddíl.

Zvláště v noci nutno dbát, aby spojení bylo udržováno jezdcí (cyklisty).

Ve sborových manévrech 1900 byla celá německá 34. divise při nočním pochodu roztržena, protože na úzké lesní cestě dělovod zůstal u převráceného děla. Když pak s dělem odjížděl na vidlici cest, zabočil na nesprávnou cestu a je přirozené, že vše za ním následovalo.

V manévrech 1913 při nočním pochodu došlo k roztržení oddílu, poněvadž dělo, u kterého nebyl žádný jezdec a jehož přední jezdec byl deštěm oslepen, zajelo na nesprávnou cestu.

Rovněž je důležité, aby při smíšených proudech nepoužívala pěchota zkratk nesjízdných cest pro dělostřelectvo.

Při sborových manévrech v Metách roku 1898 byla roztržena celá divise, protože při nočním pochodu použila pěchota zkratky pro dělostřelectvo nesjízdné.

Proto stanoví náš předpis D-VIII-1, č. IV, čl. 63: „Každý prvek, jenž dostal rozkaz zastavit se na pochodové cestě nebo vybočit z proudu, je povinen upozornit na to ve vhodný okamžik jednotku, která jede za ním, aby ji ušetřil každého nevhodného pohybu.“

X. Dělostřelectvo v útočné bitvě.

V útočné bitvě, zvláště při střetnutí, zdůrazňuje „Führung der Artillerie“ (čl. 133) získání časového náskoku a praví doslova: „Nejjistějším základem úspěchu je časový náskok bojové hotovosti. Vlastní dělostřelectvo musí být připraveno k palbě dříve než dělostřelectvo nepřátelské.“

Včasný průzkum, rychlé jednání každého velitele, i při nevyjasněných situacích, krátké, jasné rozkazy, rychlé zahájení palby jsou prostředky k dosažení dělostřelecké převahy.

K získání dělostřelecké převahy možno doporučit i eventuální zasažení veškerého dělostřelectva, než zahajovací boj poskytne vyjasnění situace.“

Při střetnutí předvídá „Führung der Artillerie“ útok přímo z pochodu a v čl. 136 praví:

„Rozhodl-li se velitel zasadit hlavní voj přímo z pochodu k útoku, obsahuje rozkaz k útoku pro dělostřelectvo bojový úkol, rozkaz k zájezdu do palebných postavení a konečně rozčlenění. Pokud části dělostřelectva nezůstávají podřízeny jednotlivým útvarům pěchoty, podřizují se rozkazům velitele dělostřelectva.“

Při útoku na postavení je nutno, aby průzkum byl prováděn plánovitě tak, aby nedošlo k prozrazení pozorovatelů, SV. a palebných postavení.

Vybudování klamných postavení a stěhovavých baterií (Wanderbatterien) se může dobře osvědčit.

Útok na postavení vyžaduje dostatečného a rychlého spojení vedeného různými směry a dobrých příčných spojení.

Hlubokých a málo postřelovaných prostorů nutno využít.

Rozvrh paleb musí být včas připraven a spolupráce nižších velitelů pěchoty a dělostřelectva podrobně sjednána.

Při sjednávání smluvených znamení nutno brát v úvahu, že často kouř, prach, zamlžení znemožní, že rakety nebudou zpozorovány nebo že spojení bude přerušeno.

Při útoku u Fleury u Verdunu měla být palba přeložena na znamení pěchoty vypálením rakety. Raketa nebyla zpozorována a baterie střílela při špatných pozorovacích podmínkách do vlastních. Přerušení spojení až k pěchotě, až mezi pozorovatelnou a baterií může vést ke katastrofě.

Při útoku na Rigu 1/9 1917 řídil jeden velitel baterie střelbu místo podle hodinek — podle vlastního pozorování. Spojení bylo přerušeno a baterie střílela, ovšem vinou prvního důstojníka, dále poslední velenou dálkou dlouhou dobu do vlastních, takže se i zálohy musily vyhýbat ostrovu jejich střel.

Při útoku u Verdunu smluveno bylo přeložení palby na znamení raketou. Raketa byla sice velitelem baterie pozorována, ale spojení baterie po prvním povelu bylo přerušeno. Baterie pokračovala „automaticky“ v dosavadní palbě a střelbou do vlastních dlouho je „doprovázela“.

Zvláště střelba pohyblivé palebné přehrady vyžaduje velké opatrnosti a nesmí pěchotě utéci.

Na východní frontě roku 1917 musila být několikrát zpomalována. K zrychlení docházelo takto:

Dvě baterie vedle sebe stojící střílejí na správnou dálku 4400. Jedna baterie „z opatrnosti“ přidá a střílí na 4600. Veliteli baterie sousední je hlášeno: „Pane kapitáne, 5. baterie střílí již na dálku 4600.“ Ten „z opatrnosti“ přejde ne na dálku 4600, ale na dálku 4800. V tom je hlášeno veliteli 5. baterie, který střílel „z pouhé opatrnosti“ na 4600, že sousední baterie střílí již na dálku 4800. Ten zase přidá a tak dále a výsledek je, že palebná přehrada „utekla“.

Rovněž velmi nebezpečné je při střelbě pohyblivé palebné přehrady telefonovat všeobecná pozorování, jako na př.: „Jedna lehká baterie střílí krátce.“ — Na to každý velitel baterie řekne: „Já to nejsem,“ ale potichu přidá 200 m.

Proto bylo nařízeno při ofenzivě (Ch. des Dames) roku 1918 velitelům baterií: „Výpočty proveďte tak, jak nejlépe umíte, ale pak až přijde telefonem cokoliv, střílejte plánovitě dále.“

XI. Využití úspěchu a pronásledování.

Pro využití úspěchu a pro následování předpisuje náš D-VIII-1, čl. 110 „pohyblivé jednotky energicky posunovat kupředu na účinnou vzdálenost od nepřítele“. Německý „Führung der Artillerie“ jde dále a v čl. 155 praví: „K pronásledování se hodí lehké hipomobilní dělostřelectvo a zvláště motorisované baterie. Dělostřelectvo, určené k pronásledování, bude podřízeno předvojům. Jeho úkolem je zamezit nepříteli zachytit se v terénu. Bezohledné přiblížení dělostřelectva k vlastní pěchotě uspíší jejich pohyb.“

V čl. 156 stanoví „Führung der Artillerie“: „Zatím co lehké dělostřelectvo následuje přímo za pěchotou, zůstává těžké dělostřelectvo — pře-

devším dalekonosné baterie — tak dlouho v palebném postavení, pokud mohou s pomocí předsunutých pozorovatelů vybavených přenosným radiovým aparátem nebo s pomocí letce nepřítele postřelovat.

Stýčné hlídky, pomocní pozorovatelé a dělostřelecké zpravodajské orgány musí zabránit, aby se pronásledující nedostali do palby vlastního dělostřelectva.“

Dále píše: ... Velitelé musí jednat samostatně, musí však nadřízenému hlásit, co podnikli. Běží-li o využití úspěchu, mají velitelé k samostatnému postupu nejen právo, ale i povinnost.“

XII. Dělostřelectvo v obranné bitvě.

V obranné bitvě zdůrazňuje náš i německý Polní řád potřebu velké pružnosti a ohebnosti dělové palby, aby mohla být provedena rychlá a účinná soustředění tam, kde to právě okamžitá situace vyžaduje. Velký důraz klade na zpravodajství, na znemožnění nepřátelského leteckého fotografického průzkumu, na spolupráci s pěchotou, na včasné zahájení dělové palby a na zásobování střelivem.

V čl. 168 „Führung der Artillerie“ a v čl. 459 „Truppenführung“ se praví: „Jen velmi schopné dělostřelectvo může tyto požadavky splnit. Všestranné upotřebení dělostřelectva vyžaduje velmi podrobných nařízení (v jednotlivých rozkazech) a velmi pečlivého průzkumu a pozorovaten, palebných postavení, záměnných postavení, pečlivé přípravy střelecko-technické, průzkumu ústupových cest a zastírání.“

Při francouzské ofenzivě roku 1915 byly baterie zakopané na okraji Argon, ale zjištěné tak ostřelovány, že jim palba byla znemožněna. Naopak zase baterie, která právě zajela do palebného postavení v aleji stromů, nebyla zakopána vůbec, jen dobře maskována, střelila s úspěchem a nebyla zasažena ani jednou ranou.

V obraně, zvláště ve válce posícní, používá se často paleb rušivých nejen k materiálnímu poškození nepřítele, ale i k opotřebování jeho duševních sil.

„V létě 1915 kolem 19. hodiny vystřelila vždy jedna 12 cm baterie jednu ránu proti našemu postavení, což bylo velice nepříjemné, poněvadž jsme na tuto ránu čekali. Pomstili jsme se: Když se nám podařilo baterii zjistit, vystřelili jsme po každé dvě rány a po kratší nebo delší přestávce třetí ránu, vždy kolem 19.30 hodin. Jednou jsme třetí ránu vůbec vynechali ... Tato nevypálená rána zničila čekajícího nepřítele více, než všechny předchozí rány vypálené,“ píše gen. Marx.

Někdy může špatná střelba dělostřelectva mít negativní účinek morální, jak napsal náčelník štábu generála Skobeleva Kuropatkin, když zjistil neúčinnost ruského dělostřelectva proti tureckým zákopům u Plevna:

„Materiální účinek nebyl žádný, zato však morální byl báječný ... pro Turky, jakmile se přesvědčili o naší bezmocnosti; pro ruskou armádu byl však zdrcující ...“

Proto je nutno, aby si i toto dělostřelec uvědomil.

Za války se často stávalo, a tato chyba se vyskytovala ve všech armádách, zvláště u dalekonosného dělostřelectva, že střelící ve snaze „ukázat nepříteli, co umí a kam až dostřelí“, začal střilet ihned na největší dálku. Výsledek střelby, i když byl dobrý, mohl být mnohem lepší, kdyby byl začal střilet nejprve na cíle na dálku ku př. 6 km. Když nepřítel ustoupil v domněni, že je mimo dostřel, byl by znovu postřelován, na

př. dálkou 8 km, později pak dále, tak, až by byl dostřel vyčerpán. Takováto taktika a psychologická střelba by byla měla najisto větší účinek materiální i morální.

Největší chybou proti zásadě střelby taktické a psychologické byla za války střelba „odvetná“ (Antwortschiessen). Nikdy nebylo vystřeleno zbytečně tolik střeliva, jako při této střelbě. Byly to nesmyslné požadavky pěchoty, které příliš ochotné a psychologicky neuvažující dělostřelce svedly k technicko-střelecky nemožné a neúspěšné střelbě. Tak na př.:

Vlastní pěchota je postřelována a žádá: „Ihned 40 ran jako odvetnou palbu na nepřátelský zákop X.“

Tedy: předně ne ihned, za druhé ne najednou — nýbrž v 10 dávkách.

Je jasné, že se při očekávání odvety vše kryje; budou mít účinek snad první 4 rány — po nich však určitě je vše skryto — neboli při střelbě „ihned 40 ran“ je vypáleno 36 ran do vzduchu.

Úspěch bude mít vypálení 40 ran v 10 nepravidelných intervalech.

Při střelbě na nepřátelské zákopy nutno postupovat velmi opatrně, když je to nutné, dát vyklidit vlastní přední zákopy. Vyklizení musí však být provedeno teprve po zahájení střelby.

Klade-li pěchota požadavek zničení malých cílů, je věcí dělostřelce vysvětlit jí, jak mnoho střeliva splnění úkolu vyžaduje a že skutečný zásah je věcí náhody.

Používat jednotlivých děl z klamných palebných postavení (v německé armádě nazývané Arbeitsgeschütz) je sice pro klamání výhodné, ale střelecko-technicky pozbývá částečně významu, protože veškeré vystřelené prvky mají vztah k palebnému postavení, z kterého baterie vlastně nestřílí. Lze jich ovšem využít přiřazením blízkých baterií.

XIII. Ústupový boj.

V ústupovém boji připadá dělostřelectvu důležitá úloha způsobit nepříteli velké ztráty, a to co možná na největší vzdálenost, zabraňovat mu ve volnosti pohybu a uspořádat odpor tak, aby teprve po delší době, co možná teprve při vniknutí do postavení pozoroval, že šlo o ústupový boj a ne o obranu.

Při tom potřebuje dělostřelectvo daleké pozorování a daleký účinek do prostoru nepřátelského přibližování. Toto je význačný požadavek pro volbu obranného postavení. Je žádoucí, aby palebná postavení byla umístěna blízko obranného postavení. Skryté cesty jsou důležité.

Tyto zásady zdůrazňuje jak „Truppenführung“ (čl. 477—479), tak i „Führung der Artillerie“ v čl. 178—190.

Průzkum nových palebných postavení, pozorovaten a ostatní přípravy se provádějí v německé armádě obdobně jako v armádě naší. Německý předpis zdůrazňuje důležitost důkladného průzkumu ústupových cest a volbu okamžiku k zahájení ústupu, jakož i povinnosti velitelů dělostřelectva přesvědčit se, že rozkaz k ústupu skutečně pronikl. Pak teprve smí velitel dělostřelectva odjet do nového postavení. V opačném případě vyšle tam svého zástupce. (Führung der Artillerie čl. 187.)

Velitelé oddílů a baterií zásadně ustupují se svými jednotkami, aby udrželi kázeň a pořádek. Teprve v poslední části ústupu pospíší kupředu. Zpětné pohyby se dějí zásadně krokem, přejde-li se později do klusu, musí se klusat přiměřeným tempem.

Pochodují-li velitelé baterií a oddílů na zadu, je nutno, aby při průchodu vespicemi nebo křižovatkami postarali se — nejlépe osobně — o bezvadný průjezd.

Při německých manévrech r. 1908 a 12. dubna 1914 stal se u téhož oddílu tentýž případ:

Při ústupu jeli velitelé baterií a velitel oddílů na zadu svých jednotek. Následek toho byl, že oddíl ve vesnici „zajel“, ucpal cestu a pořádek nastal teprve tehdy, až velitel oddílu a velitelé baterií jeli vpřed a uvedli opět oddíl v chod.

XIV. Boj za tmy a mlhy.

Palebná činnost dělostřelectva zasazeného za dne neutrpí v noci a za mlhy újmy. Na místo pozorované střelby nastupuje střelba podle plánu a střelba na základě zastřílení provedených za dne.

V noci s 8/9 na 9/9 1914 zaujala jihozápadně od Verdunu v noci těžká baterie palebné postavení s úkolem postřelovat vesnici H. Krátce po zahájení palby hořící vesnice potvrdila správnou přípravu střelby.

V posílní válce dochází často k dělostřelecky nepravděpodobným případům.

V Argonnách roku 1915 jedna německá dalekonosná baterie použila k zastřílení pohledních listků na vesnici H., kde byly náhodou zachyceny zásahy baterie na budově skladiště polní dráhy. Cesta, jak k tomuto použití došlo, je zajímavá. Francouzský „Červený kříž“ vydal pohlední listky z bojiště francouzsko-německého. Jeden z těchto listků se dostal do rukou vrchního armádního velitelství a to zaslalo jej baterii v příslušném úseku, která ho pak použila k zastřílení.

Letecký průzkum a střelba s letcem jsou za příznivých okolností i v noci možné. Předpokladem je, že letec již za dne prozkoumá terén a že rozeznání cílů a jejich vztah k význačným bodům je možný.

Zaujetí rozčlenění je v každém případě závislé na tom, byl-li průzkum před setměním možný nebo ne. Někdy podle okolnosti bude radno čekat až do svítání.

Není-li možno za dne vykonat potřebné přípravy nebo dát je vykonati bateriemi, jsoucími v postavení, je zasazení dělostřelectva spojeno s velkými obtížemi a vyžaduje velmi mnoho času.

Z á v ě r.

Když shrneme vše, co jsem v svém pojednání nastínil, dojdeme k závěru, že dělostřelci všech zemí — ve velkých rysech — jsou podobného smýšlení, a že snahou všech je uplatnit heslo plukovníka anglické armády Fullera:

„Šetřit krví a zvětšit účinek železa.“

Použitá literatura:

Gen. Marx: Artillerie im Kampf. Potsdam, Vöggenreiter 1936.

Gen. F. Culmann: Tactique d'Artillerie. Paris, Lavauzelle, 1937.

Col. D'Art. J. Roger: L'Artillerie dans l'Offensive, Paris 1922.

Gen. Herr: Dělostřelectvo jaké bylo, jaké jest a jaké má být. Praha, VÚV.,